

Türk Edebiyatında Muallim Naci

– Ahmet AYAZ · 13 Nisan 2021

TÜRK EDEBİYATINDA
MUALLİM NACİ 1849-1893

Ahmet AYAZ

Gaziantep Güneş Gazetesi 14 Nisan 2021

Türk Edebiyatının unutulmazlarından olan Muallim Naci'yi ölümünden 128 yıl sonra da olsa, onu unutmamak, unutamayız. Kitapları günümüze ulaşmayan, Muallim Naci "Marifet iltifata tabidir. İltifatsız meta zayıdır" mısraları ile tanınır. Bir önceki köşe yazımda da onu bu mısraları ile anmıştım. Şimdi aşağıda Muallim Naci'den söz ediyorum.

1850'de İstanbul'da doğdu. 13 Nisan 1893'te İstanbul'da yaşamını yitirdi. Dilin yalınlaştırılmasını savunan Tanzimat Dönemi'nin önemli şair ve yazarı. Asıl adı Ömer. 7 yaşındayken babasını kaybetti. Varna'ya dayısının yanına gönderildi. Orada medrese öğrenimi gördü. Bir yandan da Arapça, Farsça, Fransızca ve hat öğrendi. "Hulusî" mahlasıyla yazılar yazdı. Bir süre Varna Rüştüyesi'nde öğretmenlik yaptı. Sait Paşa'nın özel kâtipi olarak Rumeli ve Anadolu'nun birçok kentini dolaştı. İlk şiirlerini "Naci" mahlasıyla 1867'den başlayarak yazdı. Küçük yaşlardan itibaren şiire ilgi duyan Muallim Naci, dönemin önemli gazetelerinden biri olan Tercüman-ı Hakikat'e gönderdiği şiir ve yazılarla edebiyat dünyasına ilk adımlarını atmıştır. Muallim Naci, bu dönemden sonra basın hayatındaki faaliyetleri ile adından söz ettirecektir. Geçen zamanla birlikte Muallim Naci, Ahmet Mithat Efendi'nin ısrarları üzerine Tercüman-ı Hakikat gazetesinin edebiyat kısmının yönetmeni olmuştur.

Tercüman-ı Hakikat'ten sonra Şeyh Vasfı ve Necib Nadir ile birlikte İmdadü'l Midad adlı bir gazete çıkarırlar. Daha sonra sırasıyla Saadet, Teavün-i Aklami Mürüvvet gazetelerinde yazı hayatına devam etmiştir. Muallim Naci ayrıca tek başına 58 sayı Mecmua-i Muallim adlı bir dergi çıkarmıştır.

MUALLİM NACİ'NİN EDEBİ KİŞİLİĞİ

- Tanzimat sonrası Türk edebiyatının ikinci kuşağı içerisinde yer alan şair, yetişme tarzı ve zevk bakımından klasik edebiyat (Divan edebiyatı) anlayışı dairesinde yer almaktadır.
- Ziya Paşa gibi klasik şiiri iyi bilen, özellikle şekil ve zevk bakımından bu edebiyata geniş olarak dayanan Muallim Naci, tam anlamı ile klasik şiire bağlı kalmamıştır.
- Sanat hayatının ilerleyen döneminde Batı edebiyatını tanıdıkça Batı tecrübesi ve Batılı anlayış çerçevesinde klasik şiiri yenileme çabası içerisinde değerlendirilmektedir.
- 1883'te Ahmed Mithad Efendi'nin önerisiyle Tercüman-ı Hakikat gazetesinin edebiyat sayfasını yönetmeye başladı.
- "Mesud-ı Harabî" takma adıyla yayınladığı aruzla yazılmış gazelleriyle ün yaptı.
- 1884'te Ahmed Mithad'ın kızıyla evlendi. Kayınpederi tarafından Tercüman-ı Hakikat'i eski

edebiyat yanlılarının sözcüsü durumuna getirmekle suçlanınca istifa etti.

- Yazılarını, Saadet, Tarik, Mürüvvet, Mirsad, İmdad'ül Midad gazeteleriyle, kendi çıkardığı Mecmua-i Muallim dergisinde sürdürdü.
- Galatasaray Lisesi ve Mekteb-i Hukuk'ta edebiyat dersleri verdi.
- Aruzla ve dîvan edebiyatının hemen her türünde yazdığı şiirler yüzünden eski edebiyatın temsilcisi sayıldı. Ama yeni edebiyata karşı çıkan, eskiyi savunan bir yazar olmadı, divan şiiri kurallarını da tam olarak uygulamadı.
- Eleştirilerini dilbilgisi ve aruz kurallarına bağlı kalınması noktasında yoğunlaştırdı.
- Recaizade Mahmut Ekrem ve çevresindeki genç şairlerle girdiği tartışmalar, döneminde Türk edebiyatına yeni bir soluk getirdi. Servet-i Fünun yazarlarını önemli ölçüde etkiledi. Edebiyat tarihi ve sözlük çalışmalarıyla da ilgi çekti. Victor Hugo, Sully Prudhomme, Alfred de Musset ve Emile Zola'dan Türkçe'ye çeviriler yaptı.

ŞİİRLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

- Şiir, en belîğ sözdür.
- Şiirde vezin ve kafiye hataları olmamalıdır.
- Şiirde hayal unsuru çok iyi kullanılmalıdır. Çünkü hayal hakikati süsler.
- Şair, ilerleyen ve gelişen bilimsel verilerden faydalanmalıdır.
- Bir edebiyatçının asıl vazifesi, milletin fikirlerini terbiye etmek ve yükseltme ye çalışmaktır.
- Şair, şiirde hicve ve hezeliyata sıcak bakmaz.
- Harabatiliğe hoş bakmaz.
- Türk şairinin Arap ve Acem edebiyatlarından yararlanması gerektiğini savunur. Milli bir bakış açısı taşınmalı, milli karaktere aykırı eserleri çevirip taklit etmemelidir.
- “Köylü Kızların Şarkısı” adlı eseri köy yaşamından bahseden ilk önemli şiir olarak kabul görmüştür.
- Muallim Nâci halk edebiyatını bayağı bulmuş, çok fazla değer vermemiştir.

ŞİİR KİTAPLARI

- Ateş-pâre Şerâre, Füzûân, Sünbüle, Yadigâr-ı Nâci, Terkîb-i Bend
- Mirât-ı Bedâî, Manzum Destanlar